

nia, domácnosť a rodina a ich poslanie v spoločnosti ako malých kolektív; domy, byty, ich vybavenie, zaľudnenosť a nájomné; osídlenie obyvateľstva a klasifikácia obcí; program sčítania, enumerácia a spôsob spracovania výsledkov.

Z uvedeného prehľadu hlavných myšlienok diela vyplýva, že autori systematicky, i keď v zhustenej forme, rozoberajú všetky dôležitejšie demografické údaje o obyvateľstve, jeho ekonomickú diferenciaciu a rozvoj, ako aj jeho geografické rozmiestnenie, materiálne vybavenie malých kolektív a pod.

Osobitne treba vidieť prínos práce v tom, že v nej autori v duchu navrhovanej novej koncepcie sčítania ľudu riešia mnoho dôležitých otázok nielen teoretického, ale aj metodologického charakteru, čím sa kniha stáva významnou pomôckou všetkým, ktorí majú do činenia s prípravou a uskutočňovaním sociálnych výskumov.

M. Katriák

● AKO ČLOVEK POZNÁVA SVET.* Túto knihu môžeme charakterizovať ako populárny náčrt marxistickej teórie poznania. Jej poslaním nie je prinášať nejaké od základu nové a objavné zoznamy, ale skôr podať prístupný a dobre zrozumiteľný výklad bežnej gnozeologickej problematiky, spostený hojnými príkladmi z politického života, z dejín vied i z hospodárskej výstavby.

Osnova a postup knihy sú asi takéto: rozoberajú sa v nej také otázky ako zmyslové poznanie (pocity, vnemy), racionálne poznanie (pojmy, sudy, analýza, syntéza, porovnávanie), ďalej úloha jazyka, emócií, kritiky a sebakritiky v procese poznania. Okruhom problematiky i postupom spracovania sa kniha podobá ostatným príručikám, venovaným teórii poznania.

Čo však v tejto knihe markantne vystupuje do popredia, je mimoriadne prehľadný a jasný spôsob výkladu a usporiadania látky. Najdôležitejšie myšlienky sú zdôraznené výrazným písmom, a tým sa kniha stáva didakticky veľmi pôsobivou.

Príjemne prekvapuje zaradenie state o predvídaní. Doterajšie publikácie z odboru teórie poznania venujú pomerne málo pozornosti predvídaní, ktoré je tak dôležité pre ľudský život. Predvídanie je totiž základom cieľavedomej, svet pretvárajúcej praktickej ľudskej činnosti.

* K. I. Beljajev, *Jak člověk poznává svět*, Praha 1961, 91.

Autor samozrejme rieši problematiku predvídaní v celej šírke a zložitosti; v záujme zachovania proporcií jednotlivých statí podáva len jej hlavné obrysy.

Podľa našej mienky je v knihe pomerne slabo rozpracovaná kapitola o úlohe jazyka v procese poznania. Tejto zložitej otázke venuje autor len niekoľko rámcových poznámok.

Vcelku knihu pre jej didaktické prednosti môžeme odporúčať nielen začiatočníkom, ale aj pokročilejším záujemcom o filozofiu.

Július Švihran

● NA UVÁŽENIE, KEĎ IDE O MORÁLKU.

O problémoch morálky písalo a hovorilo sa vždy hodne a rozlične. Nielen preto, že záležitosti mravného a kultúrneho spoložňovania boli vždy v popredí záujmu mysliteľov, ale i preto, že ľudia každú kritiku spoločenského diania začínajú najčastejšie hodnotením javov z pozícií vlastnej morálky. O otázkach morálky píše a hovorí sa však v socialistickej krajine posledne vo zvýšenej miere. Iste to vyplýva aj zo skutočnosti, že sa s postupom ko komunizmu, v súvisi s odovzdávaním niektorých funkcií štátu spoločenským organizáciám atď. zvyšuje funkcia morálky ako regulačného vzťahu medzi ľuďmi. Teší človeka, keď sa pritom neopakujú výroky klasikov marxizmu-leninizmu o morálke, ale sa skúma reálny proces vzniku novej morálky v teórii i praxi.

Podnetný v tomto ohľade je článok St. Soldenhoffa *Či potřebujeme mravný katechismus*.* Autor článku vystupuje proti názorom, podľa ktorých slabosťou marxizmu je, že nemá vypracovaný nejaký svoj morálny katechizmus, kódex mravných noriem a oponuje i preceňovaniu sily propagandy mravných ideí. Píše: „Prejavy zla v živote našej spoločnosti pripisujú sa predsa dosť často údajne veľmi rozšírenej mravnej dezorientácii ako hlavného predpokladu škodlivej praxe. Takýto názor — všeobecne hovoriac — nezdá sa byť presvedčivým. Najbežnejšie postrehy nás učia, že samotná kvalifikácia spoločenských faktov z hľadiska ich súladu alebo nesúladu s cieľmi socializmu nenastoluje zvláštne ťažkosti... Hlavné formy spoločenského zla, ktoré stretávame v našom živote, sú už asi vyčerpávajúco zinventarizované v čítaní väčšej časti verejnej

* Stanislav Soldenhoff, *Czy potrzebny jest nam katechizm moralny*, Nowe drogi 1961, č. 4.